

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER KİTABI

I. CİLT

**I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA
DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU**

Editörler

Yrd. Doç. Dr. Şenol SAYLAN
Yrd. Doç. Dr. Betül SAYLAN

Editör Yardımcıları

Arş. Gör. Ayşegül TOPALOĞLU
Arş. Gör. Halil TEMİZTÜRK
Arş. Gör. Mahmut DİLBAZ
Arş. Gör. Semra ÇİNEMRE
Arş. Gör. Zöhre ÇAKIL

Tasarım

İbrahim Cihan

Baskı

İstanbul - Kasım 2016
Değişim Yayınları
Sertifika no: 34289

Yayın Kodu- ISBN

978-605-4925-93-3

ONUR KURULU

Abdil Celil ÖZ (Trabzon Valisi)
Dr. Orhan Fevzi GÜMRÜKÇÜOĞLU (Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı)
Prof. Dr. Süleyman BAYKAL (KTÜ Rektörü)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Emin AŞIKKUTLU (Başkan)
Prof. Dr. Kenan İNAN
Doç. Dr. Mehmet ÇOĞ
Yrd. Doç. Dr. Fatih TOPALOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Şenol SAYLAN
Yrd. Doç. Dr. Eyüp ÖZTÜRK
Yrd. Doç. Dr. Süleyman GÜR
Yrd. Doç. Dr. Ali FİDAN
Okt. Veysel Usta

SEKRETERYA

Arş. Gör. Mahmut DİLBAZ
Arş. Gör. Halil TEMİZTÜRK
Arş. Gör. Züleyha BOZ
Arş. Gör. Semra ÇİNEMRE

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Abdurrahman HAÇKALI
Prof. Dr. Alfina SIBQATULLINA
Prof. Dr. Anthony KARPOV
Prof. Dr. Bayraktar BAYRAKLI
Prof. Dr. Dmitriy VASİLYEV
Prof. Dr. Feridun EMECEN
Prof. Dr. Glenn PEERS
Prof. Dr. Haşim KARPUZ
Prof. Dr. Heath LOWRY
Prof. Dr. Hikmet ÖKSÜZ
Prof. Dr. İhsan FAZLIOĞLU
Prof. Dr. İsmail KARA
Prof. Dr. Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU
Prof. Dr. Rustam SHUKUROV
Prof. Dr. Süleyman MOLLAİBRAHİMOĞLU
Prof. Dr. Yunus Vehbi YAVUZ
Prof. Dr. Zekeriya KURŞUN
Doç. Dr. Murat KEÇİŞ
Dr. Necdet SUBAŞI
Yrd. Doç. Dr. Bayram SEVİNÇ
Yrd. Doç. Dr. Hanefi BOSTAN
Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖCAL
Yrd. Doç. Dr. Hanifi ŞAHİN
Yrd. Doç. Dr. Necmi KARSLI
Yrd. Doç. Dr. Nihat UZUN
Haşim ALBAYRAK
Hüseyin ALBAYRAK
İsmail HACİFETTAHOĞLU
M. Akif BAL
Sadık ALBAYRAK

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN
GÜNÜMÜZE
TRABZON'DA
DİNİ HAYAT
SEMPOZYUMU

8-10 EKİM 2015

PROGRAM KATALOĞU

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

8 EKİM PERŞEMBE / OCT. 8, THURSDAY

I. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRİ KURAN
09:30 10:30	AÇILIŞ/PROTOKOL KONUŞMALARI	
10:30 11:00	AÇILIŞ TEBLİĞİ: Prof. Dr. İsmail Kara	
11:00 11:15	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM
11:15 12:15	Oturum Başkanı Prof. Dr. İsmail Kara	Oturum Başkanı Doç. Dr. Mehmet Çoğ
TEBLİĞ 1	<i>Mapsinolu Ahmet Efendi ve Dini Hayat Açısından Değerlendirilmesi</i> Prof. Dr. Salih Sabri Yavuz	<i>Antikçağda Trabzon'da Mithra İnancı</i> Yrd. Doç. Dr. Osman Emir
TEBLİĞ 2	<i>İlme ve İrfana Adanmış Bir Portre: Çaykaralı Hanecizâde Hacı Salih Bilgin</i> Prof. Dr. Ahmet Yıldırım	<i>Ortaçağ Trabzon'unda Aziz Eugenios Kültü</i> Doç. Dr. Murat Keçiş
TEBLİĞ 3	<i>Türkiye'nin ve Özellikle Trabzon'un Dini Hayatında Kalıcı Hizmetlerde Bulunmuş Bir Üstâd: Kurra Hafız Ali Haydar Özak Hocaefendi</i> Prof. Dr. Mustafa Uzun	<i>Tarih Boyunca Trabzon ve Havalisinde Çok Kültürlü Dini Yaşam ve Bu Yaşama Cizvit Misyonerlerin Gözünden Bakmak</i> Doç. Dr. Bülent Uludağ - Dr. Haktan Birsal
12:30 14:00	ÖĞLE YEMEĞİ	ÖĞLE YEMEĞİ

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

8 EKİM PERŞEMBE / OCT. 8, THURSDAY

I. OTURUM

SALON
NİHAT TURAN 1

SALON
NİHAT TURAN 2

11:15 12:15	Oturum Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Karaman	Oturum Başkanı Prof. Dr. Abdurrahman Haçkalı
TEBLİĞ 1	<i>Osmanlı Devleti'nin İlk Gözlemevi: Trabzon Rasathânesi</i> Prof. Dr. Ali Bakkal	<i>Muhammed Emin b. Hasan el-Ofî'nin "Cihad Risâlesi" Bağlamında Siyasete Dair Görüşleri</i> Yrd. Doç. Dr. Hanifi Şahin
TEBLİĞ 2	<i>Değişime ve Talana Kurban Edilmiş Bir Gelenek Muvakkithaneler; Bir Miras Trabzon Çarşı Camii Muvakkithânesi</i> Prof. Dr. Mustafa Güler	<i>Oflu Muhammed Emin Efendi'nin Fıkıhçılığı</i> Yrd. Doç. Dr. Fetullah Yılmaz
TEBLİĞ 3	<i>Trabzon Fetvâhânesi ve Dinî Hayata Katkısı</i> Dr. Nevin Meriç	<i>Tekfir ve Elfâz-ı Küfre Dâir İki Risâle</i> Yrd. Doç. Dr. Hilmi Karaağaç
12:30 14:00	ÖĞLE YEMEĞİ	ÖĞLE YEMEĞİ

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPZYUMU

8-10 EKİM 2015

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

8 EKİM PERŞEMBE / OCT. 8, THURSDAY

II. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRI KURAN
14:00 15:15	Oturum Başkanı Prof. Dr. Salih Sabri Yavuz	Oturum Başkanı Prof. Dr. Kenan İnan
TEBLİĞ 1	<i>Dinî Hayatın Geçmişten Geleceğe İntikalinde Örnek Bir Şahsiyet: Reîsü'l-Kurrâ Oflu Mehmet Rüştü Aşıkcutlu</i> Prof. Dr. Emin Aşıkcutlu	<i>Rus Arşivlerindeki Belgelerde Trabzon ve Civarındaki Tarih ve Kültür Anıtları</i> Prof. Dr. Dmitriy Vasilyev
TEBLİĞ 2	<i>Çaykaralı Hacı Hasan Efendi'nin Mektup Arşivi</i> Prof. Dr. Yunus Vehbi Yavuz	<i>Greek Manuscript Cultures of Fourteenth - Century Trebizond</i> Prof. Dr. Glenn Peers
TEBLİĞ 3	<i>Oflu Yusuf Şevki Efendi ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki Tesirleri</i> Prof. Dr. Hür Mahmut Yücer	<i>Trabzon Ermenileri Arasında Protestanlığın Yayılması ve Etkileri</i> Yrd. Doç. Dr. Özgür Yılmaz
TEBLİĞ 4	<i>Meşhur Bir Oflu Hoca Portresi: Hudekzâde Numan Vehbi Efendi</i> Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tunçer	<i>Religious Life in Trabzon: XIII. and XIV. Centuries</i> Annika Asp-Talwar
15:15 15:45	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

8 EKİM PERŞEMBE / OCT. 8, THURSDAY

II. OTURUM

	SALON NİHAT TURAN 1	SALON NİHAT TURAN 2
14:00 15:15	Oturum Başkanı Prof. Dr. Hasan Ayık	Oturum Başkanı Prof. Dr. Ali Bakkal
TEBLİĞ 1	<i>Dini Eğitimin Mekâna Yansımaları: Medreseler</i> Prof. Dr. Haşim Karpuz Yrd. Doç. Dr. Reşat Sümerkan	<i>Mehmed Medenî et-Trabzonî ve Tekfirciliğe Karşı Mücadelesi</i> Yrd. Doç. Dr. Eyüp Öztürk
TEBLİĞ 2	<i>Dereyurt Köyü Tarihi Camii</i> Prof. Dr. Enbiya Yıldırım	<i>Bir XVIII. Yüzyıl Âliminin Kur'ân Anlayışı: Mehmed b. Mahmûd et-Trabzonî ve "ed-Dürerü's-Semîne" İsimli Eseri</i> Yrd. Doç. Dr. Nihat Uzun
TEBLİĞ 3	<i>Trabzon Bölgesi Kırsal Cami Mimarisi Üzerine Tıpolojik Bir Değerlendirme</i> Doç. Dr. Ömer İskender Tuluk Arş. Gör. Emriye Kazaz	<i>Mehmed b. Mahmûd et-Trabzonî'nin Fıkha Dâir Bir Eseri: "Hâşiyetü Mehmed et-Trabzonî alâ Muhtasari Gunyeti'l-Mütemelli fi Şerhi Münyeti'l-Musallî"</i> Yrd. Doç. Dr. Uğur Bekir Dilek
TEBLİĞ 4	<i>Mimarlık ve Sanat Tarihi Cihetinden Trabzon Ahşap Camileri</i> Öğr. Gör. İsmail Hacıahmetoğlu	<i>Trabzonî Mehmet Medenî'ye Nisbet Edilen Arapça Duhan Risâlesi</i> Yrd. Doç. Dr. Yılmaz Fidan
15:15 15:45	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPOZYUMU

8-10 EKİM 2015

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

8 EKİM PERŞEMBE / OCT. 8, THURSDAY

III. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRİ KURAN
15:45 17:00	Oturum Başkanı Prof. Dr. Feridun Emecen	Oturum Başkanı Prof. Dr. Mehmet Alaaddin Yalçınkaya
TEBLİĞ 1	<i>Görel'e de Oflu Müderris Bir Aile: Bakkalzâdeler</i> Ayhan Yüksel	<i>"Trapezondskiy Voyennıy Listok" Gazetesinde Trabzon'daki Dini Hayatla İlgili Yazılar</i> Prof. Dr. Alfina Sıbqatullina
TEBLİĞ 2	<i>Çaykara'da Bir Ulemâ Ailesi: Numanzâdeler</i> Yrd. Doç. Dr. Şenol Saylan	<i>Trabzon ve Çevresinde Hıristiyanlığın Yayılması ve Gelişimi</i> Doç. Dr. Mehmet Çoğ
TEBLİĞ 3	<i>İstanbul'da Taşralı Bir Ulema Ailesi: Trabzonlu Mirzâdeler</i> Dr. Arzu Güldöşüren	<i>Aristotelesçi Filozof Trabzonlu Georgios ve Mantık Tarihindeki Yeri</i> Yrd. Doç. Dr. Ali Tekin
TEBLİĞ 4	<i>Kahramanmaraşlı Saçaklızâdeler'in Of ve Çevresinin İslamlaşmasına Katkıları</i> Haşim Albayrak	<i>Trabzonlu Kardinal Bessarion (1403/8-1472) ve Rönesans Kültürüne Katkıları</i> Arş. Gör. Zeynep İnan Aliyazıcıoğlu
17:00 19:00	AKŞAM YEMEĞİ	AKŞAM YEMEĞİ

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

8 EKİM PERŞEMBE / OCT. 8, THURSDAY

III. OTURUM

	SALON NİHAT TURAN 1	SALON NİHAT TURAN 2
15:45 17:00	Oturum Başkanı Prof. Dr. Mustafa Zeki Terzi	Oturum Başkanı Prof. Dr. Abdulvahit İmamoğlu
TEBLİĞ 1	<i>Bıcağcı Yur Tüfek Atıp Oğlum Yordan'ı Helâk Eyledi': Trabzon Kadı Mahkemesinde Ölüm ve Yaralama Kayıtları</i> Prof. Dr. Kenan İnan	<i>Eski Of bölgesindeki Müderrislerin Şahsî Kütüphaneleri</i> Yrd. Doç. Dr. Süleyman Gür
TEBLİĞ 2	<i>Osmanlı Devleti'nde Nakîbü'l-Eşrâflık Müessesesi ve Trabzon Seyyidleri</i> Dr. Ayhan Işık	<i>Çaykaralı Numanzâde Mustafa b. Muhammed'e Verilen İlmî-Tasavvufî İcâzetnâme</i> Yrd. Doç. Dr. Betül Saylan
TEBLİĞ 3	<i>XVII. Yüzyılda Trabzon'da Para Vakıfları</i> Öğr. Gör. Sabahattin Usta	<i>Aile Kütüphanelerinden Hareketle Of Medreselerinin Eğitim Müfredâtının İncelenmesi</i> Yrd. Doç. Dr. Cevat Sıddıkî
TEBLİĞ 4		<i>İslam Ülkeleri ve Trabzon'da Uygulanan Geleneksel Hafızlık Sistemlerinin Karşılaştırılması</i> Yrd. Doç. Dr. Hatice Şahin Aynur
17:00 19:00	AKŞAM YEMEĞİ	AKŞAM YEMEĞİ

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPZYUMU

8-10 EKİM 2015

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

I. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRİ KURAN
09:00 10:15	Oturum Başkanı Prof. Dr. Yunus Vehbi Yavuz	Oturum Başkanı Doç. Dr. Murat Keçiş
TEBLİĞ 1	<i>Oflu Hocaefendi İsmi Markalaştıran Âlimler</i> Prof. Dr. Nasrullah Hacimuftuoğlu	<i>Tanzimat Sonrası Trabzon'daki Gayrimüslimlerin Dinî Hareketlilikleri ve Çatışmaları</i> Yrd. Doç. Dr. Ahmet Türkan
TEBLİĞ 2	<i>Sultan Abdülmecid Döneminde Trabzonlu Bir Şeyhülislam: Şâtırzâde/Meşrebzâde Mehmed Ârif Efendi</i> Dr. Zeynep Altuntaş	<i>İslahat Fermanı Sonrası Kiliselerin Tamiri ve Yeniden İnşası: Yomra Örneği</i> Yrd. Doç. Dr. Talip Ayar
TEBLİĞ 3	<i>Çalekli Hacı Dursun Efendi</i> Rızvan Güven	<i>Dönem Belgeleri Işığında Trabzon Ayasofya Kilisesi'nin Camiye Dönüştürülmesi Üzerine Bir Değerlendirme</i> Okt. Veysel Usta
TEBLİĞ 4	<i>Çalekli Hacı Dursun Efendi'nin "Tevhid ve İşrak" Adlı Eseri</i> Yrd. Doç. Dr. Fatih Topaloğlu	
10:15 10:45	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

I. OTURUM

	SALON NİHAT TURAN 1	SALON NİHAT TURAN 2
09:00 10:15	Oturum Başkanı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Öcal	Oturum Başkanı Dr. Necdet Subaşı
TEBLİĞ 1	<i>Trabzon'da Dinî ve Sosyal Hayatın Oluşumunda Kur'ân Kurslarının Rolü ve Önemi</i> Şükrü Öztürk	<i>Bağlanma yapısı ve Demografik Değişkenlerin Dini Hayat ile İlişkisi: Trabzon Örneği</i> Yrd. Doç. Dr. Necmi Karşlı
TEBLİĞ 2	<i>Trabzon'da İlim Yayma Cemiyeti'nin Kuruluşu, Faaliyetleri ve İmam-Hatip Okulu'nun Açılışı</i> Dr. Muzaffer Başkaya	<i>Bireylerin Dinî Meslekleri Seçmesine Etki Eden Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Faktörler: Din Görevlileri Örneği</i> Yrd. Doç. Dr. Serdal Fidan Arş. Gör. Hüseyin Yadigaroğlu
TEBLİĞ 3	<i>Trabzon'da Din ve Eğitim: Eğitim Aygıtı Olarak Evlerin Fonksiyonu</i> Ahmet Okutan	<i>"Diyaret İşleri Başkanlığı Türkiye'de Dini Hayat Araştırmaları" Verilerine Göre Trabzon Bölgesinde Gündelik Hayat ve Din</i> Yrd. Doç. Dr. Abdullah İnce
TEBLİĞ 4	<i>Trabzon'un Dinî Hayatında KTÜ Trabzon Söğütlü İlahiyat Meslek Yüksek Okulu</i> Mustafa Yazıcı	
10:15 10:45	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPOZYUMU

8-10 EKİM 2015

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

II. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRI KURAN
10:45 12:00	Oturum Başkanı Prof. Dr. Nahide Bozkurt	Oturum Başkanı Doç. Dr. Uğur Üçüncü
TEBLİĞ 1	<i>Trabzon'un Dinî Bilgi ve Birikimi Ankara'da: Trabzonlu Ankara Müftüleri Örneği</i> Prof. Dr. Seyfettin Erşahin	<i>Jurnal Defterlerinde Trabzon</i> Doç. Dr. Mehmet Zahid Yıldırım
TEBLİĞ 2	<i>Vakıfkebir Müftüsü Abdulvehhab Eren Hocaefendinin Şahsiyeti, Eğitimi, Tarikat Nisbesi, Resmî Görevi ve Çevresine Etkileri</i> Yrd. Doç. Dr. Adnan Cora	<i>Birinci Dünya Savaşı'na Katılan Rus Subaylarının Hatıralarında Trabzon ve Civarları</i> Doç. Dr. Alexander Vasilyev
TEBLİĞ 3	<i>Bir Cumhuriyet Devri Müftüsünün Hayatı ve Zihin Dünyası: İsmail Hakkı Gül ve Kütüphanesi</i> Arş. Gör. Mahmut Dilbaz	<i>Rusya'nın Din Politikaları, Trabzon ve Göçler</i> Yrd. Doç. Dr. Eyyub Şimşek
TEBLİĞ 4	<i>Trabzon'un Tanınmış Din Âlimlerinden Merhum Sürmene Müftüsü Mustafa Günay Özkan Özkoç</i>	
12:00 12:45	CUMA NAMAZI - 12:15	CUMA NAMAZI - 12:15
13:00 14:00	ÖĞLE YEMEĞİ	ÖĞLE YEMEĞİ

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

II. OTURUM

	SALON NİHAT TURAN 1	SALON NİHAT TURAN 2
10:45 12:00	Oturum Başkanı Prof. Dr. Hikmet Öksüz	Oturum Başkanı Prof. Dr. Alfina Sıbqatullina
TEBLİĞ 1	<i>XVII. Yüzyılda Trabzon Şehri</i> Yrd. Doç. Dr. Hanefi Bostan	<i>Trabzon'daki Dinî Hayatın Şekillenmesinde ve Din Eğitimiinde Eski Türk İnanç Sisteminden Gelen Ritüellerin Yeri ve Önemi</i> Prof. Dr. Ali Çelik
TEBLİĞ 2	<i>Vilâyet Salnâmelerine Göre Trabzon'da Dinî Hayat (1869-1904)</i> Yrd. Doç. Dr. Ahmet Köksal	<i>Yasaklı Dönemde Trabzon'da Dinî Hayat</i> Yrd. Doç. Dr. Zeynep Özcan
TEBLİĞ 3	<i>Mahrûse-i Trabzon'dan Medîne-i Trabzon'a: Şehir ve Sekülerlik Bağlamında Kavramsal Bir Dönüşümün Peşinde</i> Yrd. Doç. Dr. Turan Açık	<i>XIX. Asırda Kafkasya'nın Dinî Hayatında Trabzonlular</i> Yrd. Doç. Dr. Ahmet Niyazov
12:00 12:45	CUMA NAMAZI - 12:15	CUMA NAMAZI - 12:15
13:00 14:00	ÖĞLE YEMEĞİ	ÖĞLE YEMEĞİ

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPZYUMU

8-10 EKİM 2015

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

III. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRI KURAN
14:15 15:30	Oturum Başkanı Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu	Oturum Başkanı Prof. Dr. Hüseyin Peker
TEBLİĞ 1	<i>Trabzon'un Büyükliman Havzasında Dinî Hayatın Gelişmesinde Etkili Olan Hocaefendiler</i> Prof. Dr. Mustafa Zeki Terzi	<i>Osmanlı Son Döneminde Trabzon'da İhtidâ ve Kriptoluk</i> Yrd. Doç. Dr. Halide Aslan
TEBLİĞ 2	<i>Köprübaşı'nda Yetişen Medrese Âlimleri ve Eğitime Katkıları</i> Prof. Dr. Abdülvahit İmamoğlu	<i>Roma ve Bizans Devleti'nde İkonacılık-İkonakırcılık ve Bunun Sümela Manastırı'ndaki Yansımaları</i> Öğr. Gör. Fatma İnce
TEBLİĞ 3	<i>Tarihî Süreçte Dinî Hayatın Canlı Tutulmasında Oflu Hocaların Üstlendiği Misyona</i> Yrd. Doç. Dr. Mustafa Necip Yılmaz	<i>Türk Literatüründe Değerlendirilmemiş Bir Kaynak: Trabzon Metropolit Hrisantos'un "Trabzon Kilisesi" Adlı Kitabı</i> Hatice Tuğba Akdoğan
TEBLİĞ 4		<i>Trabzon ve Sümela Perspektifinden Değişen Hıristiyanlık-Dönüşen Mistisizm</i> Arş. Gör. Halil Temiztürk
15:30 16:00	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

III. OTURUM

	SALON NİHAT TURAN 1	SALON NİHAT TURAN 2
14:15 15:30	Oturum Başkanı Prof. Dr. Zafer Erginli	Oturum Başkanı Yrd. Doç. Dr. Talip Ayar
TEBLİĞ 1	<i>Tibyânu Vesâil'e Göre Trabzonlu Mutasavvıflar</i> Prof. Dr. Yakup Çiçek	<i>XVIII. Yüzyıl Kadı Sicillerine Göre Trabzon'da İmamlar ve Namaz İbâdetinin Önemi</i> Yrd. Doç. Dr. Miraç Tosun
TEBLİĞ 2	<i>Trabzonlu Bilinmeyen Bir Celvetî Sûfî Derviş Ahmed Efendi ve "el-İ'lâm bi-Meârif-i Ehli'l-İlhâm" Adlı Eseri</i> Doç. Dr. Selami Şimşek	<i>II. Meşrutiyet Dönemi'nden Cumhuriyet'e Trabzon'da Dinî Neşriyat</i> Okt. Ülkü Köksal
TEBLİĞ 3	<i>Ahmed Ziyâüddîn Gümüşhânevi'nin Karadeniz Havalisindeki Dinî Faaliyetleri</i> Doç. Dr. Dündar Alıklık	<i>Muallim İbrahim Cüdi Efendi</i> Hüseyin Albayrak
TEBLİĞ 4	<i>XV. ve XVI. Yüzyıllarda Trabzon Sancağında Zâviyeler</i> Mehmet Fatsa	
15:30 16:00	ÇAY MOLASI/İKRAM	ÇAY MOLASI/İKRAM

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPOZYUMU

8-10 EKİM 2015

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

IV. OTURUM

	SALON HASAN TURAN	SALON FAHRI KURAN
16:00 17:15	Oturum Başkanı Prof. Dr. Emin Aşikkutlu	Oturum Başkanı Prof. Dr. Mevhibe Coşar
TEBLİĞ 1	<i>Trabzon İlim Hayatına Katkıda Bulunan Beş Âlim</i> Prof. Dr. Arif Yıldırım	<i>Trabzonlu Emin Hilmi Efendi'nin Münşeât'ından Trabzon-Samsun Halkının Hz. Peygamber Sevgisine Dair Bir Kesit</i> Doç. Dr. Abdülmecit İslamoğlu
TEBLİĞ 2	<i>Hacı Hâfız Hasan Türkmen (1895-1996) ve Dini Hayata Etkileri</i> Doç. Dr. Hasan Cirit	<i>Trabzonlu Âşık Baba Salim ve Şiirlerindeki Ahlak Vurgusu</i> Yrd. Doç. Dr. Osman Nuri Karadayı
TEBLİĞ 3	<i>Trabzon'un Manevî Mimarlarından Hacı Ferşad Efendi'nin Hayatı ve Hizmetleri</i> Yrd. Doç. Dr. Muhammet Yılmaz Yrd. Doç. Dr. Ali Kumaş	<i>Hacı Ziya Esen Habiboğlu (1932-1996)</i> Enver Osman Kaan
TEBLİĞ 4	<i>Çaykaralı Şeyhü'l-müderrişin Abbasoğlu Hacı Mehmed Efendi</i> Ahmet Cemal Niyazoğlu	
17:15 18:00	DEĞERLENDİRME PROF. DR. NASRULLAH HACİMÜFTÜOĞLU PROF. DR. İSMAIL KARA PROF. DR. YUNUS VEHBİ YAVUZ PROF. DR. EMİN AŞIKKUTLU	
18:00	AKŞAM YEMEĞİ	

I. ULUSLARARASI GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT SEMPOZYUMU

9 EKİM CUMA / OCT. 9, FRIDAY

IV. OTURUM

SALON
NİHAT TURAN 1

SALON
NİHAT TURAN 2

16:00
17:15

Oturum Başkanı
Prof. Dr. Necmettin Alkan

TEBLİĞ 1

*İstikbal Gazetesi'ne Göre Millî Mücadele'de
Trabzon'da Dinî Bayramlar*
Doç. Dr. Uğur Üçüncü

TEBLİĞ 2

*Trabzon Şehir Merkezi Dinî-Mimârî Yapılarında
Tezyînât Anlayışı*
Doç. Dr. Kemal Özkurt
Erdem Karadeniz

TEBLİĞ 3

*Trabzon'da Yok Olan Müslüman Mezarlıkları ve
Bunların Trabzon Şehir Kültürüne Etkileri*
Mehmet Akif Bal

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPZYUMU

8-10 EKİM 2015

10 EKİM 2015 CUMARTESİ GÜNÜ

UZUNGÖL TURU

ANA SPONSOR

DİĞER SPONSORLAR

ORTAHISAR BELEDİYESİ

AKÇAABAT BELEDİYESİ

ÇAYKARA BELEDİYESİ

TRABZON
TİCARET BORSASI

MÜSİAD

ÇAYKUR

albayrak Vakfı

ensar
vakfı

TRABZON ŞUBESİ

FINDIK
TANITIM GRUBU

ÖZEN SİMİT

ELİF KÜLTÜR VAKFI

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
YOMRA MÜFTÜLÜĞÜ

UNİVERSAL

Digital Kopyalama Merkezleri

VE

FARUK NAFİZ ÖZAK'A

Desteklerinden Dolayı

Teşekkür Ederiz.

I. ULUSLARARASI
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TRABZON'DA DİNİ HAYAT
SEMPOZYUMU

8-10 EKİM 2015

İÇİNDEKİLER

AÇILIŞ KONUŞMALARI ----- 1

AÇILIŞ KONFERANSI

Şehir Tarihi Çalışmaları ve Trabzon'da Dinî Hayat ----- 15

İsmail KARA

I - BİYOGRAFİ

"Of'lu Hoca Efendi" İsmi Markalaştıran Âlimler ----- 27

Nasrullah HACİMÜFTÜOĞLU

Trabzon İlim Hayatına Katkıda Bulunan Beş Âlim ----- 59

Arif YILDIRIM

Sultan Abdülmecid Döneminde Trabzonlu Bir Şeyhülislam:

Şatırzade/Meşrebzade Mehmed Arif Efendi ----- 65

Zeynep ALTUNTAŞ

Çaykaralı Şeyhü'l-Müderrişin

Abbasoğlu Hacı Mehmed Efendi (1202-1293/1786-1877) ----- 81

Ahmet Cemal NİYAZOĞLU

Oflu Yusuf Şevki Efendi ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki Tesirleri ----- 103

Hür Mahmut YÜCER

Meşhur Bir Oflu Hoca Portresi: Hudekzâde Numan Vehbi Efendi----- 119

Mustafa TUNÇER

Eğitimci, Yazar, Şair ve Trabzon Müftüsü Muallim İbrahim Cûdî Efendi-----129

Hüseyin ALBAYRAK

Trabzon'un Manevî Mimarlarından Hacı Feriştad Efendi'nin Hayatı ve Hizmetleri-----145

Muhammet YILMAZ-Ali KUMAŞ

Mapsinolu Ahmed Efendi (1861-1958) ve Dinî Hayat Açısından Değerlendirilmesi----- 161

Salih Sabri YAVUZ

Vakfikebir Müftüsü Abdülvehhab Eren Hoca Efendinin Şahsiyeti,

Tahsili, Tarikat Nisbesi, Resmi Görevi ve Çevresine Etkileri-----167

Adnan CORA

Çalekli Hacı Dursun Efendi -----175

Rizvan GÜVEN

Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Dini Hayatın İntikalinde Ârif Bir Âlim:

Oflu Mehmet Rüştü Aşikkutlu Efendi ----- 183

Emin AŞIKKUTLU

Trabzon'un Dinî Hayatında Önemli Hizmetlerde Bulunmuş

Bir Hocaefendi: Kurrâ Hâfız Ali Haydar Özak -----221

Mustafa İsmet UZUN

İlme ve İrfana Adanmış Bir Portre: Çaykaralı Hanecizâde Hacı Salih Bilgin ----- 235

Ahmet YILDIRIM

XX. Asrın Son Yarısında Doğu Karadeniz Bölgesinin Tanınmış İsimlerinden Hacı Ziya (Esen Habiboğlu) Hoca Efendi -----	255
<i>Enver Osman KAAAN</i>	
Hacı Hâfız Hasan Türkmen (1895-1996) ve Dinî Hayata Etkileri -----	263
<i>Hasan CİRİT</i>	
Trabzon'un Büyükliman Havzasında Dini Hayatın Gelişmesinde ve Şekillenmesinde Etkili Olan Şahsiyetler-----	269
<i>Mustafa Zeki TERZİ</i>	
Trabzon'un Dini Bilgi ve Birikimi Ankara'da: Trabzonlu Ankara Müftüleri Örneği -----	291
<i>Seyfettin ERŞAHİN</i>	
Bir Cumhuriyet Devri Müftüsünün Hayatı ve Zihin Dünyası: İsmail Hakkı Gül ve Kütüphanesi ---	305
<i>Mahmut DİLBAZ</i>	
Trabzon'un Tanınmış Din Âlimlerinden Sürmene Müftüsü Merhum Mustafa Günay -----	323
<i>Özkan ÖZKOÇ</i>	

II - ULEMÂ AİLELERİ

İstanbul'da Taşralı Bir Ulema Ailesi: Trabzonlu Mirzadeler -----	339
<i>Arzu GÜLDÖŞÜREN</i>	
Çaykara'da Bir Ulemâ Ailesi: Numanzâdeler -----	355
<i>Şenol SAYLAN</i>	
Görel'e de Of'lu Ulemâ Bir Aile: Bakkalzâdeler -----	377
<i>Ayhan YÜKSEL</i>	
Kahramanmaraşlı Saçaklızâdeler'in Of ve Çevresinin İslamlaşmasına Yaptığı Katkıları -----	387
<i>Haşim ALBAYRAK</i>	

III - ESERLER ve GÖRÜŞLER

Mehmed Medenî Et-Trabzonî ve Tekfirci Söyleme Karşı İtirazları-----	407
<i>Eyüp ÖZTÜRK</i>	
Bir XVIII. Yüzyıl Osmanlı Âliminin Kur'ân Anlayışı: Mehmed B. Mahmûd Et-Trabzonî (V. 1200/1786) ve Ed-Dürerü's-Semîne İsimli Eseri -----	419
<i>Nihat UZUN</i>	
Mehmed B. Mahmûd Et-Trabzonî'nin (Ö.1200/1786) Fıkha Dâir Bir Eseri: Hâşiyetü Mehmed Et-Trabzonî Alâ Muhtasari Gunyeti'l-Mütemellî Fî Şerhi Münyeti'l-Musallî --	429
<i>Uğur Bekir DİLEK</i>	
Trabzonî Mehmed Medenî'ye Nisbet Edilen Arapça Duhan Risalesi -----	441
<i>Yılmaz FİDAN</i>	
Tekfir ve Elfâz-ı Küfre Dair İki Risale-----	459
<i>Hilmi KARAAĞAÇ</i>	
El- Hâc Muhammed Emin B. Hasan El- Ofî'nin Cihad Risalesi Bağlamında Siyasete Dair Görüşleri-----	467
<i>Hanifi ŞAHİN</i>	

Oflu Muhammed Emin Efendi'nin Fıkıhçılığı -----	479
<i>Fetullah YILMAZ</i>	
Dursun Feyzi Güven'in (Çalekli Hacı Dursun Efendi) Tevhid Ve İşrâk Adlı Eseri -----	487
<i>Fatih TOPALOĞLU</i>	
Çaykaralı Hacı Hasan Efendi ve Mektup Arşivi -----	493
<i>Yunus Vehbi YAVUZ</i>	
Çaykaralı Numanzâde Mustafa B. Muhammed'e Verilen İlmî-Tasavvufî İcâzetnâmeler -----	545
<i>Betül SAYLAN</i>	
Trabzonlu Bilinmeyen Bir Celvetî Sûfi: Derviş Ahmed Efendi ve El-İ'lâm Bi-Me'ârif-İ Ehli'l-İlhâm Adlı Eseri -----	557
<i>Selami ŞİMŞEK</i>	
Tibyânü Vesail'de Geçen Trabzon'lu Mutasavvıflar -----	569
<i>Yakup ÇİÇEK</i>	
Trebizond And Its World Through Manuscripts -----	585
<i>Glenn PEERS</i>	

IV - DİN EĞİTİMİ

İslam Ülkeleri ve Trabzon'da Uygulanan Geleneksel Hafızlık Sistemlerinin Karşılaştırılması ----	593
<i>Hatice Şahin AYNUR</i>	
Trabzon'da Din ve Eğitim: Eğitim Aygıtı Olarak Evlerin Fonksiyonu-----	615
<i>Ahmet OKUTAN</i>	
Eski Of Bölgesi Müderrislerinin Şahsi Kütüphaneleri -----	629
<i>Süleyman GÜR</i>	
Aile Kütüphanelerinden Hareketle Eski Of Medreselerinin Eğitim Müfredatının İncelenmesi (Numanzadeler Aile Kütüphanesi Örneği) -----	641
<i>Cevat SİDDİKİ</i>	

V - DİN ve SOSYAL HAYAT

Religious Life In Fourteenth-Century Trabzon -----	653
<i>Annika ASP-TALWAR</i>	
XVII. Yüzyılda Trabzon Şehri -----	661
<i>M. Hanefi BOSTAN</i>	
Trabzon'da Yok Olan Tarihi Müslüman Mezarlıkları ve Bunların Trabzon Şehir Kültürüne Etkileri -----	687
<i>Mehmet Akif BAL</i>	
Mahrûse-İ Trabzon'dan Medine-İ Trabzon'a: Şehir ve Sekülerlik Bağlamında Kavramsal Bir Dönüşümün Peşinde -----	711
<i>Turan AÇIK</i>	
Vilayet Salnamelerine Göre Trabzon'da Dini Hayat (1869-1905) -----	729
<i>Ahmet KÖKSAL</i>	
II. Meşrutiyet Dönemi'nden Cumhuriyet'e Trabzon'da Dini Neşriyat -----	747
<i>Ülkü KÖKSAL</i>	

Birinci Dünya Savaşına Katılan Rus Subayının Hatıralarında Trabzon ve Etrafındaki Hareketler -----	755
<i>Alexander VASİLYEV</i>	
Trapezondskiy Voyenniy Listok Gazetesinde Trabzon'daki Dini Hayatla İlgili Yazılar -----	759
<i>Alfina SİBGATULLİNA</i>	
İstikbal Gazetesine Göre Milli Mücadelede Trabzon'da Ramazan Ayları ve Dini Bayramlar-----	763
<i>Uğur ÜÇÜNCÜ</i>	
Jurnal Defterlerinde Trabzon -----	781
<i>Mehmet Zahit YILDIRIM</i>	
Rusya'nın Din Politikaları, Trabzon ve Göçler (19. Yüzyıl) -----	793
<i>Eyyub ŞİMŞEK</i>	
"Yasaklı Dönem"De Trabzon'da Dini Hayat -----	799
<i>Zeynep ÖZCAN</i>	
Ahmed Ziyâüddin Gümüşhânevi'nin Karadeniz Havâlisindeki Dinî Faaliyetleri-----	811
<i>Dündar ALİKILIÇ</i>	
Tarihi Süreçte Dini Hayatın Canlı Tutulmasında Oflu Hocaların Üstlendiği Misyon-----	825
<i>Mustafa Necip YILMAZ</i>	
Trabzonlu Emin Hilmi Efendi'nin Münşeât'ından Trabzon-Samsun Halkının Hz. Peygamber Sevgisine Dair Bir Kesit -----	833
<i>Abdülmecit İSLAMOĞLU</i>	
Trabzonlu Âşık Baba Sâlim ve Şiirlerindeki Ahlâk Vurgusu -----	841
<i>Osman Nuri KARADAYI</i>	
Trabzon'daki Dinî Hayatın Şekillenmesinde ve Din Eğitiminde Eski Türk İnanç Sisteminden Gelen Ritüellerin Yeri Ve Önemi-----	855
<i>Ali ÇELİK - Musa ÖKSÜZ</i>	
"Dib Türkiye'de Dini Hayat Araştırması" Verilerine Göre Trabzon Bölgesinde Gündelik Hayat Ve Din -----	875
<i>Abdullah İNCE</i>	
Bağlanma Yapısı ve Demografik Değişkenlerin Dini Hayat İle İlişkisi: Trabzon Örneği-----	899
<i>Necmi KARSLI</i>	

VI - KURUMLAR / MÜESSESELER

Köprübaşı Medreseleri ve Din Eğitimine Katkıları-----	921
<i>Abdulvahit İMAMOĞLU</i>	
15 ve 16.Yüzyıllarda Trabzon Sancağında Kurulan Zâviyeler -----	933
<i>Mehmet FATSA</i>	
Trabzon Fetvahanesi ve Trabzon Şehir Hayatına Kattığı Değer -----	951
<i>Nevin MERİÇ</i>	
Osmanlı Devleti'nde Nakîbü'l-Eşrâflık Müessesesi ve Trabzon Seyyidleri -----	971
<i>Ayhan IŞIK</i>	
Değişime ve Talana Kurban Edilmiş Bir Gelenek Muvakkithaneler; Bir Miras Trabzon Çarşı Camii Muvakkithânesi -----	999
<i>Mustafa GÜLER</i>	

Osmanlı Devleti'nin İlk Gözlemlerinden Trabzon Rasathânesi -----	1015
<i>Ali BAKKAL</i>	
Trabzon İlim Yayma Cemiyeti'nin Kuruluşu ve İmam-Hatip Okulu'nun Açılışı -----	1025
<i>Muzaffer BAŞKAYA</i>	
Trabzon'un Dinî Hayatında Trabzon--Söğütlü İlâhiyat Meslek Yüksekokulu -----	1039
<i>Mustafa YAZICI</i>	
Trabzon'da Dini ve Sosyal Hayatın Oluşumunda Kur'an Kurslarının Rolü Ve Önemi-----	1045
<i>Şükrü ÖZTÜRK</i>	

VII - SANAT TARİHİ

Trabzon'da Dini Eğitimin Mekâna Yansıması Medreseler -----	1059
<i>Haşim KARPUZ – Mustafa Reşat SÜMERKAN</i>	
Trabzon Bölgesi Kırsal Cami Mimarisi Üzerine Tipolojik Bir Değerlendirme -----	1067
<i>Ömer İskender TULLUK-Emriye KAZAZ</i>	
Mimarlık ve Sanat Tarihi Cihetinden Trabzon Ahşap Camileri -----	1085
<i>İsmail HACIAHMETOĞLU</i>	
Dereyurt Köyü Tarihi Camii-----	1115
<i>Enbiya YILDIRIM</i>	
Trabzon Şehir Merkezi Dinî Mimârî Yapılarında Tezyinât Anlayışı -----	1147
<i>Kemal ÖZKURT-Erdem KARADENİZ</i>	
Rus Arşivlerinde Bulunan Eski Fotoğraflarda Trabzon ve Civarındaki Dini Kültür Anıtları -----	1167
<i>Dimitri D. VASILYEV</i>	

VIII - DİNLER TARİHİ

Trabzon Bölgesinde Hıristiyanlığın Yayılışı ve Gelişmesi -----	1173
<i>Mehmet ÇOĞ</i>	
Trabzon ve Sümela Perspektifinden Değişen Hıristiyanlık- Dönüşen Mistisizm -----	1181
<i>Halil TEMİZTÜRK</i>	
Tarih Boyunca Trabzon ve Havalisinde Çok Kültürlü Dini Yaşam ve Bu Yaşama Cizvit Misyonerlerin Gözünden Bakmak-----	1193
<i>Mehmet Bülent ULUDAĞ-Haktan BİRSEL</i>	
Ortaçağ Trabzon'unda Aziz Eugenios Kültü -----	1207
<i>Murat KEÇİŞ</i>	
Bizans Devleti'nde İkonacılık-İkonakırcılık ve Bunun Sümela Manastırı'ndaki Yansımaları -----	1217
<i>Fatma İNCE</i>	
Trabzon Ermenileri Arasında Protestanlığın Yayılması ve Etkileri-----	1233
<i>Özgür YILMAZ</i>	
Tanzimat Sonrası Trabzon'daki Gayrimüslimlerin Dinî Hareketlilikleri ve Çatışmaları -----	1249
<i>Ahmet TÜRKAN</i>	
Osmanlı Son Döneminde Trabzon'da İhtida ve Kriptoluk -----	1269
<i>Halide ASLAN</i>	

Islahat Fermanı Sonrası Kiliselerin Tamiri ve Yeniden İnşası: Yomra Örneği -----	1281
<i>Talip AYAR</i>	
Dönem Belgeleri Işığında Trabzon Ayasofya Kilisesi'nin Câmîye Dönüştürülmesi Üzerine Bir Değerlendirme -----	1297
<i>Veysel USTA</i>	
Trabzonlu Kardinal Bessarion (1403/8-1472) Ve Rönesans Kültürüne Katkıları-----	1309
<i>Zeynep İNAN ALİYAZICIOĞLU</i>	
Türk Literatüründe Değerlendirilmemiş Bir Kaynak: Trabzon Metropoliti Hrisantos'un Trabzon Kilisesi Adlı Kitabı-----	1317
<i>Hatice Tuğba AKDOĞAR</i>	
Aristotelesçi Filozof Trabzonlu Georgios ve Mantık Tarihindeki Yeri -----	1323
<i>Ali TEKİN</i>	
DEĞERLENDİRME OTURUMU-----	1333
SEMPOZYUM FOTOĞRAFLARI -----	1347

TAKDİM

Karadeniz'in doğusunda önemli liman şehirlerinden biri olan Trabzon, asırlar boyu çeşitli inanç ve topluluklara ev sahipliği yapmıştır. Bu özelliği ile medeniyetlerin beşiği durumundadır. Tarihi zenginliği kültür, sanat, mimarî alanlarda olduğu gibi dini alanda da kendini göstermiştir. Din, ilk insan ve ilk Peygamber Hz. Âdem Aleyhisselam ile başlayan insanın, ferdi ve toplumsal yaşayışını ve ebedi hayatını düzenleyen bu vesile ile de medeniyetlerin şekillenmesini sağlayan inanç sistemidir. Tarihten beri Trabzon'da dini hayat halkın içtimai, iktisadi ve kültürel yaşayışında belirleyici olmuştur. Kadim Şehir Trabzon'umuz 1461 de Fatih Sultan Mehmet Han tarafından fethedildikten sonra Anadolu'nun dini merkezlerinden biri olarak öne çıkmıştır.

Şehrimizin tarihi ve kültürel zenginliğine, din âlimlerine ve eserlerine sahip çıkmak başta Trabzonlular olmak üzere Aziz Milletimizin vazifesidir. Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin organizasyonu ve ev sahipliğinde, Trabzon Büyükşehir Belediyemiz 'in de destekleriyle gerçekleştirilen "I. Uluslararası Trabzon'da Dinî Hayat Sempozyumu" bu çerçevede atılmış en önemli adımlardan biridir.

Türkiye'nin ve dünyanın birçok üniversitesinden alanında uzman olan çok sayıda akademisyenin bildirimleriyle katıldığı sempozyumda, geçmişten günümüze Trabzon'un dinî hayatı değerlendirilmiş, ona katkıda bulunmuş şahsiyetler, aileler, müesseseler ile dinin şekillendirdiği sosyal hayat, bütün kavramlarıyla incelenmiş, Trabzon'umuzun sahip olduğu dini, tarihi, mimari, kültürel zenginliğine dikkat çeken 100'ün üstünde bildiri sunulmuştur. Trabzon şehrinin hafızasını yansıtan, geçmişini ve kültürünü tanıma yolunda gelecek kuşaklara ışık tutacak bu bildirimlerin yayımlanmasının, Trabzon Büyükşehir Belediyesi olarak bizim, Aziz Milletimize karşı bir sorumluluğumuz olduğunu düşündük ve bu gayeyle elinizdeki eserin basımını üstlendik.

Sempozyuma değerli bildirimleri ile katkıda bulunan akademisyen ve katılımcılara; sempozyuma yoğun ilgi gösteren kıymetli Trabzonlu hemşerilerime; Sempozyumun düzenlenmesi ve sunulan bildirimlerin kitaplaşması sürecindeki katkıları sebebiyle başta düzenleme kurulu olmak üzere Karadeniz Teknik Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin Sayın Öğretim Üyelerine, Sayın idari görevlilerine ve Dekanı Sayın Prof. Dr. Emin AŞIKKUTLU'ya bu vesile ile şükranlarımı sunuyorum.

Dr. Orhan Fevzi GÜMRÜKÇÜOĞLU
Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı